

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ (Мінфін)

вул. М. Грушевського 12/2 м. Київ 01008 тел. (044) 206-59-47, факс 425-90-26
e-mail: infomf@minfin.gov.ua, код ЄДРПОУ 00013480

від _____ 20__ р. № _____ На № _____ від _____ 20__ р.

Дмитру Боярчуку
dmytro.boychuk@gmail.com

Про розгляд електронної петиції

Шановний пане Дмитре!

Міністерство фінансів України спільно з Державною податковою службою України, Державною митною службою України та Міністерством юстиції України на виконання доручення Прем'єр-міністра України Дениса Шмигала від 27.01.2023 № 1999/1/1-23 до листа Президента України Володимира Зеленського від 20.01.2023 № 01-01/27 розглянуло електронну петицію «Визнати право платника податків (податкового агента) на презумпцію невинуватості», ініційовану Вами та зареєстровану 06.10.2022 за № 22/165654-еп, і повідомляє, що пропозиції, висловлені у петиції, не може бути підтримано з огляду на таке.

Згідно із підпунктом 1.1 статті 1 розділу I Податкового кодексу України (далі – Кодекс) Кодекс регулює відносини, що виникають у сфері справляння податків і зборів, зокрема, визначає вичерпний перелік податків та зборів, що справляються в Україні, та порядок їх адміністрування, платників податків та зборів, їх права та обов'язки, компетенцію контролюючих органів, повноваження і обов'язки їх посадових осіб під час адміністрування податків та зборів, а також *відповідальність за порушення податкового законодавства*.

Законом України від 16.01.2020 № 466 «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо вдосконалення адміністрування податків, усунення технічних та логічних неузгодженостей у податковому законодавстві» внесено зміни до Кодексу, якими встановлено, зокрема, що *відповідальність платників податків за вчинення податкових правопорушень має ґрунтуватися на встановленні та доведенні контролюючими органами вини платника податків та наявності умислу під час вчинення податкового правопорушення (крім окремих випадків) із врахуванням обставин, що пом'якшують відповідальність особи за вчинення такого правопорушення чи звільняють від відповідальності*.

ДОКУМЕНТ СЕД Мінфін АСКОД

Сертифікат 58E2D9E7F900307B04000000D72D2C00761F9800

Підписувач Ермоличев Роман Володимирович

Дійсний з 04.08.2021 0:00:00 по 03.08.2023 23:59:59

Міністерство фінансів України

11120-02-10/4219 від 13.02.2023

Відповідно до пунктів 109.1 – 109.3 статті 109 Кодексу податковим правопорушенням є протиправне, винне (у випадках, прямо передбачених цим Кодексом) діяння (дія чи бездіяльність) платника податку (в тому числі осіб, прирівняних до нього), контролюючих органів та/або їх посадових (службових) осіб, інших суб'єктів у випадках, прямо передбачених цим Кодексом.

Порушення податкового законодавства та вимог, встановлених іншим законодавством, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, тягне за собою відповідальність, передбачену цим Кодексом та іншими законами України.

У випадках, визначених пунктами 123.2 – 123.5 статті 123, пунктами 124.2, 124.3 статті 124, пунктами 125¹.2 – 125¹.4 статті 125¹ цього Кодексу, необхідною умовою притягнення особи до фінансової відповідальності за вчинення податкового правопорушення є встановлення контролюючими органами вини особи.

Також згідно із пунктами 111.2, 111.3 статті 111 Кодексу фінансова відповідальність за порушення законів з питань оподаткування та іншого законодавства встановлюється та застосовується відповідно до Кодексу та інших законів. Фінансова відповідальність, що встановлюється згідно з цим Кодексом, застосовується у вигляді *штрафних (фінансових) санкцій (штрафів).*

Притягнення фізичної або юридичної особи до фінансової відповідальності за податкове правопорушення не звільняє фізичну особу чи посадових (службових) осіб юридичної особи у передбачених законом випадках від юридичної відповідальності інших видів.

Притягнення фізичної або юридичної особи до фінансової відповідальності за податкове правопорушення, що передбачає встановлення контролюючими органами вини особи, не передбачає презумпції наявності вини фізичної особи чи посадових (службових) осіб юридичної особи у разі притягнення фізичної особи чи посадових (службових) осіб юридичної особи до юридичної відповідальності інших видів та не звільняє від обов'язку її доведення у порядку, передбаченому законом.

Діяння вважаються вчиненими умисно, якщо існують доведені контролюючим органом обставини, які свідчать, що платник податків удавано, цілеспрямовано створив умови, які не можуть мати іншої мети, крім як невиконання або неналежне виконання вимог, установлених Кодексом та іншим законодавством, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи.

Водночас статтею 56 Кодексу платникам податків закріплено право оскаржувати рішення, прийняті контролюючим органом в адміністративному або судовому порядку.

Так, пунктом 56.4 статті 56 Кодексу визначено, що під час процедури адміністративного оскарження *обов'язок доведення* того, що будь-яке нарахування, здійснене контролюючим органом у випадках, визначених цим Кодексом, або будь-яке інше рішення контролюючого органу є правомірним,

покладається на контролюючий орган. Обов'язок доведення правомірності нарахування або прийняття будь-якого іншого рішення контролюючим органом у судовому оскарженні встановлюється процесуальним законом.

Також пунктом 56.21 статті 56 Кодексу встановлено, що у разі, коли норма цього Кодексу чи іншого нормативно-правового акта, виданого на підставі цього Кодексу, або коли норми різних законів чи різних нормативно-правових актів, або коли норми одного і того ж нормативно-правового акта суперечать між собою та припускають неоднозначне (множинне) трактування прав та обов'язків платників податків або контролюючих органів, внаслідок чого є можливість прийняти рішення на користь як платника податків, так і контролюючого органу, рішення приймається на користь платника податків.

Тобто законодавча процедура адміністративного оскарження, обов'язок доказування правомірності рішень, дій чи бездіяльності, а, відповідно, факту податкового правопорушення та вини особи у його вчиненні покладається на контролюючий орган, що є одним з проявів реалізації презумпції невинуватості платника податків.

Окрім того, Кодекс закріплює презумпцію правомірності рішень платника податку у разі, якщо норма закону чи іншого нормативно-правового акта, виданого на підставі закону, або якщо норми різних законів чи різних нормативно-правових актів припускають неоднозначне (множинне) трактування прав та обов'язків платників податків або контролюючих органів, внаслідок чого є можливість прийняти рішення на користь як платника податків, так і контролюючого органу (підпункт 4.1.4 пункту 4.1 статті 4 Кодексу).

Також слід зазначити, що згідно з приписами Митного кодексу України (далі – МК України) здійснення митної справи базується на принципах, передбачених частиною першою статті 8 МК України, зокрема принципах законності та презумпції невинуватості; визнання рівності та правомірності інтересів усіх суб'єктів господарювання незалежно від форми власності; додержання прав та охоронюваних законом інтересів осіб; відповідальності всіх учасників відносин, що регулюються МК України.

Однією з форм митного контролю, передбачених статтею 336 МК України, є проведення митними органами документальних перевірок дотримання вимог законодавства України з питань митної справи, у тому числі своєчасності, достовірності, повноти нарахування та сплати митних платежів. Під час проведення документальних перевірок нормами МК України посадових осіб митного органу зобов'язано реалізовувати визначені МК України повноваження виключно в обсязі, необхідному для з'ясування питань перевірки (частина четверта статті 345 МК України).

Водночас підприємству гарантовано відшкодування збитків та/або шкоди, заподіяних посадовими особами митного органу під час проведення перевірки, у порядку, встановленому законом (частина п'ята статті 345 МК України).

Згідно з частиною восьмою статті 345 МК України у разі скасування, зміни за результатами документальної перевірки рішень щодо класифікації товарів для митних цілей, прийнятих митними органами відповідно до статті 69 МК України, або рішень про коригування заявленої митної вартості товарів, прийнятих митними органами відповідно до розділу III МК України, дії, вчинені підприємством на виконання таких рішень, не тягнуть за собою застосування штрафних (фінансових) санкцій, нарахування пені, накладення адміністративних стягнень, крім випадків, якщо зазначені рішення були прийняті на підставі поданих підприємством недостовірних документів, недостовірної інформації та/або внаслідок ненадання підприємством всієї наявної у нього інформації, необхідної для прийняття зазначених рішень, що суттєво вплинуло на характер цих рішень.

Відповідно до частини п'ятої статті 24 МК України оскарження податкових повідомлень-рішень (далі – ППР) митних органів здійснюється у порядку, встановленому статтею 56 Кодексу.

Чинне законодавство містить певні гарантійні правові інструменти для захисту платників податків.

По-перше, правовим механізмом, який сприяє забезпеченню прав платника податків, є процедура узгодження податкового зобов'язання. Так, не погоджуючись із рішенням контролюючого органу, платник може оскаржити його в адміністративному або судовому порядку. Водночас адміністративне оскарження не позбавляє платника податків на право звернення до суду. У разі оскарження ППР воно не набуде чинності для платника та не породить для нього відповідного обов'язку зі сплати податків до набрання законної сили результату розгляду скарги чи позовної заяви, а платник податків не вважається порушником податкового законодавства до набрання рішенням законної сили.

По-друге, відповідно до частини другої статті 77 Кодексу адміністративного судочинства України в адміністративних справах про протиправність рішень, дій чи бездіяльності суб'єкта владних повноважень обов'язок щодо доказування правомірності свого рішення, дії чи бездіяльності покладається на відповідача. Тому у разі оскарження платником ППР саме на контролюючий орган покладається обов'язок із доведення обґрунтованості прийняття ним такого рішення. Цей механізм також спрямовано на захист прав особи та збереження справедливості.

Окрім того, враховуючи задекларований у МК України принцип законності та презумпції невинуватості положеннями МК України передбачено, що:

- у разі якщо норми законів України чи інших нормативно-правових актів з питань митної справи допускають неоднозначне (множинне) трактування прав та обов'язків підприємств і громадян, які переміщують товари, транспортні засоби комерційного призначення через митний кордон України або здійснюють операції з товарами, що перебувають під митним контролем, чи прав та обов'язків посадових осіб митних органів, внаслідок чого є можливість

прийняття рішення як на користь таких підприємств та громадян, так і на користь митного органу, рішення повинно прийматися на користь зазначених підприємств і громадян (частина четверта статті 3 МК України);

- не може бути притягнуто до відповідальності особу, яка діяла відповідно до консультації з питань практичного застосування окремих норм законодавства України з питань митної справи, наданої у письмовій або електронній формі, а також до узагальненої консультації, зокрема, на підставі того, що у подальшому такі консультації були змінені або скасовані (частина п'ята статті 21 МК України);

- посадова особа під час розгляду справи про порушення митних правил зобов'язана з'ясувати: чи було вчинено адміністративне правопорушення, чи винна зазначена особа у його вчиненні, чи підлягає вона адміністративній відповідальності, чи є обставини, що пом'якшують та/або обтяжують відповідальність, чи є підстави для звільнення особи, що вчинила правопорушення, від адміністративної відповідальності, а також з'ясувати інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи (частина перша статті 489 МК України).

Отже, принцип законності та презумпції невинуватості покладено в основу податкового законодавства, яким зі свого боку гарантується дотримання прав платників податків.

З повагою

Заступник Міністра

Роман ЄРМОЛИЧЕВ